



UNIVERSITAT D'ANDORRA

Guia de seminari

Pla d'estudis	Bàtxelor en Ciències de l'educació
Mòdul	Mòdul 3. Ensenyança i aprenentatge de les ciències experimentals I Mòdul 4. Ensenyança i aprenentatge de les llengües i de l'expressió corporal i artística.
Seminari	Atenció a la Diversitat
Resultat(s) d'aprenentatge associat(s)	M5:BCE-E008-02. <i>Reconeix els elements clau d'un projecte educatiu tenint en compte l'atenció a la diversitat en una escola inclusiva</i> M6:BCE-E005-03- <i>Integra diferents estratègies educatives amb l'objectiu de tractar diferents necessitats educatives.</i>
Semestre	S2
Professorat responsable A/e	Mercè Casals Solé mcasals@uda.ad
Modalitat	Presencial
Llengua de docència	Català

1. Presentació del seminari

La finalitat del Seminari és que els estudiants adquireixin els coneixements teòrics i pràctics necessaris per respondre a la diversitat de necessitats educatives de tot l'alumnat en el marc d'una escola oberta a tothom. Es fonamenta en una visió inclusiva de l'educació i aporta elements d'anàlisi, valoració i intervenció en situacions educatives que afavoreixin el progrés cap a una escola que sigui efectiva per a tot l'alumnat.

El seminari s'estructura en continguts teòrics i pràctics.

Els continguts TEÒRICS fan referència a l'atenció a la diversitat i a les necessitats educatives especials així com a les diferents respostes educatives (adaptacions curriculars, organitzatives, de suport professional, etc.) necessàries per tal de minimitzar el dèficit tot potenciant el màxim desenvolupament de cada un dels alumnes en totes les àrees.

Els continguts PRÀCTICS fan referència a la gestió de l'atenció a la diversitat, incidint principalment en els processos de planificació, disseny i desenvolupament de programes des del marc de l'escola inclusiva utilitzant les principals estratègies d'intervenció i gestió inclusives.

2. Continguts del seminari

1. Els continguts del Seminari són:

Tema 1: Diversitat. Mesures organitzatives i metodològiques d'atenció a la diversitat

Tema 2: De la integració a la Inclusió

Tema 3: Adaptacions curriculars i estratègies metodològiques

Tema 4: Introducció a la discapacitat

4.1 Discapacitat intel·lectual

4.2 Discapacitat motriu

4.3 Discapacitat visual

4.4 Discapacitat auditiva

Tema 5: Introducció a la dificultat de l'aprenentatge

5.1 Dificultat en l'aprenentatge de l'escriptura : disgrafia i disortografia

5.2 Dificultat en l'aprenentatge de la lectura : dislèxia

2. Objectius del seminari:

- Comprendre el concepte de NEE i escola inclusiva.
- Entendre les necessitats derivades de cada tipologia de NEE i les principals estratègies d'intervenció.
- Identificar els elements facilitadors de l'aprenentatge.
- Conèixer bones practiques d'inclusió.
- Dissenyar processos d'intervenció educativa per donar resposta a les diferents necessitats educatives.
- Dissenyar Adaptacions Curriculars i estratègies metodològiques.
- Resoldre casos pràctics d'intervenció educativa en contextos de diversitat.

3. Metodologia

Aquest seminari s'impartirà mitjançant una metodologia basada en els principis de l'aprenentatge actiu, que implica una actitud participativa i cooperadora per part de l'alumne. Les sessions teòriques es combinaran amb d'altres de pràctiques, on s'establiran dinàmiques de classe encaminades a l'aprofundiment i a la reflexió de determinats temes. Es proposaran casos pràctics i lectures, així com es recomanarà bibliografia complementària perquè els alumnes acabin d'adquirir els coneixements essencials del seminari.

4. Avaluació

a. Avaluació continuada

Avaluació del mòdul 3:

El següent resultat d'aprenentatge **BCE-E010-02 *Reconeix els elements clau d'un projecte educatiu tenint en compte l'atenció a la diversitat en una escola inclusiva.***

S'avaluarà de la següent manera:

Indicadors	Evidència d'aprenentatge	Pes (%)	Puntuació De 0 a 10
Coneix els trets bàsics d'un projecte educatiu basat en l'atenció a la diversitat	Examen 1	50%	5
Exposa un tema amb claredat i utilitza la terminologia adequada	Exposició tema a classe	10%	1
Identifica els trets principals dels alumnes amb necessitats educatives especials i proposa una dinàmica que inclogui la comprensió de l'altre	Activitat "posar-se a la pell de"	10%	1
Recull les idees principals del text amb criteris de qualitat i ús de la terminologia adequada a la matèria	Ressenya de les <u>Lectures obligatòries</u>	20%	2
Adapta les activitats del repte a alumnes amb necessitats educatives especials per tal d'atendre les seves necessitats educatives	Resolució del repte	10%	1

Avaluació del mòdul 4 :

Tenint en compte el resultat d'aprenentatge **BCE-E005-02 *Integra diferents estratègies educatives amb l'objectiu de tractar diferents necessitats educatives.***

S'avaluarà de la següent manera:

Indicadors	Evidència d'aprenentatge	Pes (%)	Puntuació De 0 a 10
Coneix els trets bàsics de les dificultats d'aprenentatge	Examen 2	50%	5
Identifica els trets principals dels alumnes amb dificultats d'aprenentatge i proposa mesures per tal d'assegurar les necessitats educatives de l'alumnat amb aquestes característiques.	Resolució cas pràctic	20%	2
Recull les idees principals del text amb criteris de qualitat i ús de la terminologia adequada a la matèria.	Ressenya de la <u>Lectura obligatòria</u>	20%	2
Adapta les activitats del repte a alumnes amb necessitats educatives especials per tal d'atendre les seves necessitats educatives	Resolució del repte	10%	1

b. Avaluació final

L'avaluació final consistirà en un examen final.

Els estudiants que han seguit l'avaluació continuada tindran l'opció de recuperar l'examen suspès.

La qualificació dels diferents Resultats d'Aprenentatge formen part de la qualificació final del mòdul.

5. Recursos del seminari

Els apunts i tot el material del curs es trobaran a l'apartat corresponent del seminari al campus.

Lectures obligatòries:

Mòdul 3

Lectura 1

- Rodríguez M, J, Jenaro C, Castaño, R.(2022). La percepción de los alumnos como indicador de inclusión educativa. *Revista Educación XX1*, 25 (1), 357-379.
<https://revistas.uned.es/index.php/educacionXX1/article/view/30198>

Lectura 2

- Carrio, C & Marco, L (2020). La Atención a la diversidad en el sistema educativo español. *Perfiles, factores y contextos en la enseñanza y el aprendizaje de ELE/EL2*. Universidad de Santiago de Compostela, 48-7, pp. 145-152
<https://www.researchgate.net/publication/289248466>

Mòdul 4

Lectura 3

- Zuppardo, L., Rodríguez, A., Pirrone, C. i Serrano, F. (2020). Las repercusiones de la Dislexia en la Autoestima, en el Comportamiento Socioemocional y en la Ansiedad en Escolares. *Psicología Educativa*, (26), 175-183.
<https://journals.copmadrid.org/psed/art/psed2020a4>

Bibliografia recomanada:

Diversitat, Inclusió

- Arnaiz, P. (2003). *Educación inclusiva: una escuela para todos*. Málaga: Aljibe.
- Cela, J; Gual, X; Márquez, C. i Utsel, M. (1997). El tractament de la diversitat en les etapes infantil i primària. Barcelona: Rosa Sensat.
- Coll, C; Miras, M. (2001). Diferencias individuales y atención a la diversidad en el aprendizaje escolar. En C. Coll, J. Palacios, y A. Marchesi (Eds.) *Desarrollo psicológico y educación* (2). Madrid: Alianza.
- Giné, C; Duran, D; Font, J; Miquel, E. (coord.) (2009). *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. Barcelona: Horsori.

- Jiménez, P. y Vilá, M.(1999). De la Educación Especial a Educación en la diversidad. Málaga: Aljibe.
- Pujolàs, P. (2004). *Aprender juntos alumnos diferentes*. Barcelona: Octaedro.
- Pujolàs, P. (2006). *Cap a una educació inclusiva*. Vic: Eumo
- Stainback, S. y Stainback, W. (1999). *Aulas inclusivas*. Madrid: Narcea

Adaptacions curriculars

- Aldámiz-Echevarría, M. et alt.(2000). Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat. Barcelona: Graó,
- Álvarez, L. Y Soler-Vázquez,E.(1997). Qué hacemos con los alumnos diferentes? Cómo elaborar adaptacions curriculares. Madrid: Ediciones SM.
- Garrido, J. (2009). Adaptaciones curriculares. Guía para los profesores Tutores de Educación Primaria y de Educación Especial. Madrid: CEPE.
- Ruiz,R.(2008).Plans múltiples i personalitzats per a l'aula inclusiva. Vic: Eumo.

Discapacitat intel.lectual

- Giné, C.(Coord) (2005). *Educación y retraso mental: crónica de un proceso*. Barcelona: Edebé.
- Luckasson, R. y cols. (2011): Retraso mental: definición, clasificación y sistemas de apoyo. Madrid. Alianza Psicología.
- Pérez, J. (2018). Discapacidad intelectual: Desarrollo, comunicación e intervención. Madrid: CEPE
- Vega, A. (Coord.) (2001).*La educación de los niños con síndrome de down: principios y prácticas*. Salamanca: Amarú.
- Verdugo. M.A. (2011). Discapacidad intelectual: definición, clasificación y sistemas de apoyo. Madrid:Alianza

Discapacitat motriu

- Ferrándiz Vindel, I. (2003).- Tratamiento Educativo de las Deficiencias Motóricas en: Gento Palacios, S. (coord.). Educación Especial. Vol. II Madrid. Sanz y Torres
- Gallardo,MªV. y Salvador,MªL.(1994). *Discapacidad motórica. Aspecto psicoevolutivos y educativos*. Málaga. Aljibe.
- Giné,C. i altres (2003).*Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona:UOC. pp.233-314
- Martín Betanzos, J. (2017).- Acceso a la lectoescritura de los alumnos con parálisis cerebral. Revista Voces de la Educación. 2017, vol. 4 págs. 28-43
- Martín, J. y Muñoz, J. M. (2010).*Hacia un cambio en la atención a los alumnos con parálisis cerebral*. Revistalberoamericana de Educación. Nº 54/2. 10/11/10

Discapacitat visual

- Albertí, M. i Romero, Laura (2010). *Alumnado con discapacidad visual*. Barcelona: Graó.
- Bueno, M; Espejo, B; Rodríguez, F. i Toro, S.(2000). *Niños y niñas con ceguera. Recomendaciones para la familia y la escuela*. Málaga: Aljibe.
- Giné, C. i altres (2003).*Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona:UOC. pp.173-232

- Martín, P.(2003). *Accesibilidad para personas con ceguera y deficiencia visual*. Madrid: ONCE.

Discapacitat auditiva

- Domínguez,A.B.y Alonso,P.(2004). La educación de los alumnos sordos hoy. Perspectivas y respuesta educativa. Málaga:Aljibe.
- Giné,C. i altres (2003).*Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona:UOC. pp.109-170
- Jiménez,M. y López,M.(2003). Deficiencia auditiva. Evaluación, intervención y recursos psicopedagógicos. Madrid: CEPE.
- Silvestre,N. et al. (2002). L'alumnat sord a les etapes infantil i primària. Criteris i exemples d'intervenció educativa. Bellaterra:UAB.

Dificultats de l'aprenentatge

- Aguilera,A.(2003). *Introducción a las dificultades de aprendizaje*.Madrid:McGraw Hill.
- Barcley, Sam (2015): *I wonder what it's like to be dyslexic*. Kickstarter project.Reedeeng.
- Baroody,A.J.(1988). *El pensamiento matemático de los niños.Un marco evolutivo para maestros de preescolar, ciclo inicial y educación especial*. Madrid:Visor.
- Gabarró,D;Puigarnau,C.(2012). *Dominar l'ortografia*.Lleida:Boira editorial.
- Esteve,M.J.; Jiménez,J.(1988). *La disortografía en el aula*. Alicante: Dígrafos.
- Fernández,F.; Llopis,A.M y Pablo, C.(2012). *Discalculia escolar*.Colección educación especial y dificultades de aprendizaje.CEPE S.L, Madrid.
- Gayán,J.(2001). "La evolución del estudio de la dislexia".Anuario de Psicología 32 (1): 3-30.
- Hallahan, D.; Lloyd, J.; Kauffman, J.; Weis, M. y Martínez, A. (2005). *Learning Disabilities: foundations, characteristics, and effective teaching*. Boston: Pearson.
- Jarque,J.(2014). *Trastorno de aprendizaje no verbal*. Madrid:Editorial CCS.
- Miranda,A; Vidal-Abarca, E. y Soriano,M.(2000). *Evaluación e intervención psicoeducativa de las dificultades en el aprendizaje*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Morales, J., et al. (2017). Dificultades de aprendizaje de la lectura en español: dislexia y trastornos relacionados con la lectura. *Psicothema*, 29(1), 7-16.
- Ortiz, M.(2012). *Manual de Dificultades de Aprendizaje*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Rello, L., & Ballesteros, M. A. (2019). *Dislexia: Manual para padres y profesionales*. Octaedro.
- Rodríguez,M.(2013). *Dificultades de aprendizaje relacionadas con la lectura*. Confederación española de asociaciones de padres y madres de alumnos. Madrid.
- Ripoll, J.C. y Yoldi, M.(2009). *Alumnos distraídos, inquietos e impulsivos (TDA-H). Estrategias para atender su tratamiento en educación primaria*. Madrid: CEPE.
- Rivas, R. Mª y Fernández, P (2011). *Dislexia, disortografía y disgrafía*. Madrid. Ediciones Pirámide.
- Teruel,J. y Latorre, A.(2014). *Dificultades de aprendizaje: Intervención en dislexia y discalculia*. Editorial Pirámide



Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial. La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode>.